Adviesrapport cultuureducatie

Samenvatting

Gedurende schooljaar 2019-2020 is er met diverse partijen uit het onderwijs en de culturele sector gesproken over de ervaringen op het gebied van cultuureducatie in de gemeente Uden. Hoewel er geen eensgezindheid is onder de partijen, klinkt er uit de diverse meningen en suggesties wel door dat een aanhoudende gemeentelijke focus op cultuureducatie van belang is, met een verfijning op onderdelen in de praktijk. Het vraagt dus niet om nieuw beleid, maar om wijzigingen in uitvoering.

De opgedane bevindingen hebben geleid tot een adviesrapport dat toont waar de gemeente Uden vandaan komt met betrekking tot cultuureducatie, hoe dit onder de huidige omstandigheden wordt georganiseerd en dat zich focust op punten van aandacht en verbetering die samen met het veld de komende jaren worden opgepakt. Dit wordt binnen de bestaande structuren en middelen gerealiseerd. Concrete focuspunten en acties die in de uitvoering worden opgepakt zijn:

1. Bij en samen met Kunst & Co:

- Kunst & Co krijgt de opdracht om haar taken als coördinator en platform voor cultuureducatie in de gemeente te continueren voor de periode 2021-2024
- Samen met het culturele veld, overheden en het bedrijfsleven het realiseren van het programma *Xpress* (Circle of Talent) om zo de lokale talentontwikkeling op het gebied van cultuur te versterken
- Blijvende inzet om docenten, medewerkers en ICC-ers van zowel scholen als culturele organisaties op diverse manieren te verrijken met kennis en vaardigheden op het gebied van culturele disciplines
- Bekend maken van het brede culturele aanbod onder inwoners, met onder andere:
  - Uitdragen lokaal lesaanbod via cursusboekjes, in gesprekken met scholen, via programma's als Sjors Creatief en een digitale culturele kaart
  - Relatiebeheerder Jeugdfonds Cultuur en uitdrager lokale minimaregelingen
  - Ondersteuning bieden aan en samenwerken met diverse culturele aanbieders, zowel amateur als professioneel
- Duidelijk presenteren als een onafhankelijke partij die coördineert en een platform vormt op het gebied van cultuureducatie voor alle lokale culturele aanbieders, met onder andere:
  - Binnen begroting Kunst & Co wordt structureel ruimte vrijgemaakt om het brede amateurkunstveld in de gemeente te ondersteunen
  - Realisatie van een instrumentenfonds voor de amateurkunst binnen het programma *Xpress*
  - Locatie en faciliteiten beschikbaar blijven stellen voor lokale culturele aanbieders

2. Commerciële aanbieders

- De gemeente biedt ondersteuning in de vorm van kennisoverdracht, onder andere bij de jaarlijkse netwerkbijeenkomsten cultuur.
- Gemeente ziet erop toe dat Kunst & Co ook voor deze aanbieders haar deuren open heeft staan en een bijdrage levert aan initiatieven en projecten, bijvoorbeeld facilitair.

3. Gesubsidieerde professionele culturele instellingen

- De gemeente stimuleert professionele culturele instellingen zoals museum Krona en theater Markant via prestatieafspraken om activiteiten en projecten te organiseren op het gebied van cultuureducatie
- Deze instellingen worden uitgedaagd om naast hun hoofdlocatie ook andere plekken in de gemeente te benutten, zoals MFA's en zorginstellingen om zo cultuur dichter bij de inwoners te brengen

4. Culturele verenigingen en gezelschappen

- Gemeente zet zich in voor behoud van de bestaande subsidies en ondersteuningsmogelijkheden, met een mogelijke uitbreiding bij de komst van de gemeente Maashorst
- We houden er als gemeente zicht op dat Kunst & Co zich inzet voor een goede samenwerking met deze partijen en haar faciliteiten aan hen ter beschikking stelt. Dat geldt onder andere voor het structureel vrijmaken van middelen uit haar begroting ter ondersteuning van de amateurorganisaties
- Daarnaast blijven we als gemeente ondersteuning bieden aan verenigingen en gezelschappen op het gebied van kennis. Dit onder andere via de jaarlijkse netwerkbijeenkomsten

Tevens wordt er in het adviesrapport rekening gehouden met de herindeling. Naast de ambitie uit het coalitieakkoord is de herijking opgesteld omdat het huidige meerjarenplan van Kunst & Co dit jaar afloopt. De bevindingen van de herijking zijn verwerkt in haar plannen voor de aankomende jaren (2021-2024). Tevens wordt met het rapport de ruimte behouden om andere subsidieregelingen bij de harmonisatie nader onder de loep te nemen.

1. Inleiding

De samenleving verandert. Onder meer het bedrijfsleven en de zorgsector staan voor tal van uitdagingen evenals kansen. Het onderwijs verandert mee en richt zich op het klaarstomen van een nieuwe generatie met de nodige kennis en vaardigheden om zich in de telkens veranderende maatschappij staande te houden. Kunst en cultuur zijn daarbij van bijzondere meerwaarde. Culturele uitingen zoals zang, dans, toneel en beeldende kunst zijn niet alleen van waarde als (recreatief) doel op zich. Het zijn middelen die het individu verrijken en daarmee indirect de samenleving versterken. Het ontlokt creativiteit en de denkvaardigheid, het heeft een positief effect op de kenniseconomie en draagt het bij aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat. Daarnaast verbindt cultuur verschillende groeperingen in de samenleving omdat het een taal is die iedereen begrijpt.

Overheden investeren daarom al heel wat jaren in de ontwikkeling, kwaliteit en verankering van cultuureducatie voor kinderen en jongeren. De jeugd komt op diverse manieren in aanraking met cultuur. Dat gebeurt onder meer in de eigen leefomgeving: bij de plaatselijke harmonie, fanfare of drumband, toneelvereniging, koor, dansschool, het museum en/of het theater. Daarnaast krijgt een groot aantal kinderen een vorm van cultuureducatie op school. Daarbij gaat het om iets anders dan een groep kinderen door een museum of een theater jagen met de opmerking dat zus of zo goede kunst is. Dit wakkert namelijk niet het kritische denken aan, maar legt een mening op. In plaats daarvan houdt kwalitatieve cultuureducatie in dat kinderen les krijgen in bijvoorbeeld tekenen, dans of theater, dat ze hun culturele omgeving ontdekken en algemene creatieve vaardigheden leren. Door het kijken en luisteren naar cultuuruitingen, het lezen erover en door te reflecteren op eigen werk en dat van anderen ontwikkelen zij zich. Het bevordert historisch besef, draagt bij aan de vorming van een eigen identiteit en stimuleert een creatieve, onderzoekende houding waarvan ze een leven lang profiteren.

Ook in de gemeente Uden wordt er al enkele jaren ingezet op cultuureducatie bij de jeugd, zowel binnen als buiten school. Toch toont een recente rondgang langs de scholen alsmede gesprekken met lokale culturele aanbieders dat cultuureducatie niet vanzelfsprekend is, zeker niet in het onderwijs zelf. Er zijn nagenoeg geen vakleerkrachten meer in dienst, de werkdruk is hoog en een veelgehoorde opmerking uit het onderwijs: “Cultuur is voor jullie (culturele sector) een hoofdzaak, voor ons een bijzaak” laat zien dat prioriteiten hoofdzakelijk bij de cognitieve vakken liggen. Daarnaast voelen leerkrachten zich niet altijd prettig bij het geven van cultuurlessen: “Hoe geef ik nou een goede muziekles, ik ben helemaal niet muzikaal?”.

<u>Coalitieakkoord</u>
Cultuur zit in ons DNA en in de gemeente Uden is in het cultuurbeleid onderkend dat cultuur niet de kers op de taart is, maar het cement van de samenleving. Het coalitieakkoord vraagt meer aandacht voor cultuureducatie en de algemene ontwikkeling van de Udense jeugd. De creativiteit en kwaliteit van cultuur moet worden verhoogd, met als uitgangspunten voor toekomstige ontwikkelingen:

- Samen met het culturele veld invulling geven aan cultuureducatie
- Binnen de bestaande structuur en middelen nieuwe accenten aanbrengen

2. De rol van overheden bij cultuureducatie

In 2013 hebben Nederlandse overheden en schoolbesturen zich officieel voor 10 jaar gecommitteerd aan goed cultuuronderwijs voor de jeugd (Bestuurlijk kader Cultuur en Onderwijs). Onderschreven wordt dat het cultuuronderwijs een gezamenlijke verantwoordelijkheid is van scholen, culturele instellingen en overheden. Het Rijk is daarbij eindverantwoordelijk voor kwaliteit en toegankelijkheid van het stelsel. Inhoudelijk heeft ze dit geborgd door het leergebied 'kunstzinnige oriëntatie' wettelijk vast te stellen.[1] Met oog op de financiële borging zet het Rijk 'bovenwettelijke' middelen in, zoals subsidieregelingen en voorlichting. Het programma Cultuureducatie met Kwaliteit is daar een voortvloeisel van. Schoolbesturen zijn op hun beurt verantwoordelijk voor de kwaliteit van hun onderwijs en kennen daarbinnen een grote mate van autonomie als het gaat om de precieze invulling.

Gemeenten en provincies hebben geen wettelijke verantwoordelijkheid voor cultuureducatie, maar pakken taken op omdat zij cultuureducatie van belang vinden voor hun inwoners. Gemeenten maken hun eigen cultuurbeleid waarmee zij de beoefening van cultuur door inwoners stimuleren. Tevens creëren zij de randvoorwaarden voor een rijke (leer)omgeving met de lokale culturele infrastructuur.

2.1. Wat gebeurt er in de gemeente Uden?

Gemeente Uden kent een cultuurvisie genaamd *Van Slagroom op de taart naar cement voor de samenleving* (2012-2016). Deze visie is nog steeds leidend en streeft ernaar dat cultuur wordt ingezet als instrument ten behoeve van de leefbaarheid in de gemeente. Eén van de ambities hieruit heeft betrekking op ontwikkeling van culturele kennis en vaardigheden, waarbij de jeugd prioriteit heeft:

"Inwoners tot en met 23 jaar maken kennis met cultuur en nemen deel aan verschillende vormen van cultuur binnen het onderwijs én daarbuiten. Elk kind moet gedurende zijn levensloop zijn eigen opvattingen over kunst, erfgoed en cultuur kunnen vormen (persoonlijke ontwikkeling). In latere levensfasen komt de verantwoordelijkheid voor de culturele loopbaan meer in handen te liggen van de deelnemers zelf."

Kinderen zijn voor hun culturele ontwikkeling aangewezen op hun ouders en leeftijdsgenoten, het funderend onderwijs, de overheden en de culturele omgeving. De gemeente kan hoofdzakelijk een rol spelen op de volgende punten:

- Faciliteren en stimuleren van een goede aansluiting tussen binnen- en buitenschools leren
- In standhouden van professionele (cultuur)educatieve mogelijkheden en het leggen van verbindingen tussen onderwijs en de culturele omgeving/infrastructuur
- Zorgen voor financiële toegankelijkheid van de culturele omgeving door jeugd en/of volwassenen

De gemeente Uden zet zich - anno 2020 - op diverse manieren in om deze punten te verwezenlijken. Hieronder een beknopte weergave daarvan. Voor de gemeente speelt Kunst & Co een belangrijke rol, omdat zij jaarlijks subsidie ontvangt om als coördinator te fungeren als het om cultuureducatie gaat.

[1] Hierbij maken kinderen kennis met kunst en cultuur door bijvoorbeeld musea en voorstellingen te bezoeken of literatuur te lezen. Ook doen kinderen zelf actief aan tekenen, handvaardigheid, muziek en beweging.

Culturele infrastructuur

Binnen de gemeente is er een rijk verenigingsleven en er is volop aanbod voor jong en oud op het gebied van muziek, dans, beeldende kunst en drama.

Er is een veelzijdige culturele infrastructuur aanwezig die bestaat uit zowel professionele- als amateurorganisaties. Het bieden van een platform voor cultuureducatie en het coördineren van de diverse bijbehorende aspecten is door de gemeente belegd bij Kunst & Co. Daarnaast heeft het ook een plaats bij andere gesubsidieerde instellingen, waarvan de voornaamste:

Theater Markant: biedt podium aan diverse culturele uitingen, waaronder muziek en drama. In haar programmering is er ruimte voor lokaal aanbod en dit wordt mogelijk gemaakt door gemeentelijke subsidies (volksculturele subsidie en regeling Gebruik Theater Markant). Tevens heeft ze speciale programma's die de jeugd een kijkje achter de schermen biedt.

Museum Krona: biedt ruimte aan diverse vormen van beeldende kunst en de bijbehorende verhalen. Dit toont ze met een vaste museumopstelling evenals wisselende tentoonstellingen die onder andere in samenwerking met lokale organisaties tot stand komen. Daarnaast heeft ze speciale programma's voor basisscholen, zoals *Ganzenveer* dat al sinds schooljaar 2009-2010 draait.

De bibliotheek: in iedere kern van de gemeente is een bibliotheek aanwezig, in grote of kleine vorm. Naast het uitlenen van literatuur richt zij zich op andere vormen van kennisoverdracht, zoals culturele lezingen, poëzieavonden en schrijfworkshops. Ook is er een uitgebreide samenwerking met het onderwijs. Zo zijn er voor het voortgezet onderwijs voor de diverse niveaus en jaargangen speciale projecten waaronder boekenweek en de Writers Meet-up.

Poppodium de Pul: biedt een podium aan diverse muziekgenres en muzikanten, waaronder van lokale komaf. Daarnaast organiseert de Pul diverse activiteiten voor kinderen en jongeren. Zo zijn ze onder andere de locatie voor alle muziekuitvoeringen van het Udens College en zijn ze aangesloten bij Music Hub Brabant, om zo talentontwikkeling in de muziek een plek te geven.

Daarnaast zijn er diverse zang-, muziek- en toneelverenigingen actief in de kernen van de gemeente. In 2019 waren daarbinnen in totaal 191 kinderen actief (t/m 18 jaar), 978 volwassenen en 755 vrijwilligers.

Tenslotte zijn er ook ondernemers actief, zoals ZZP'ers, die onder meer muziekonderwijs aanbieden en andere lessen/trainingen met cultureel

Financiën

Basis Onderwijs

- Lumpsum financiering. Deze wordt jaarlijks door het Rijk verstrekt en is door de school naar eigen keus in te zetten, o.a. voor cultuur
- Prestatiebox. €15,15 per leerling bedoeld voor cultuureducatie. Dat bedrag is inclusief drie euro per leerling voor museumbezoek, zodat iedere basisschoolleerling minimaal één keer in zijn schooltijd naar een museum kan. Dit komt vanaf 2021 te vervallen en gaat op in de lumpsum financiering van de school.
- CmK gelden: een totaalbudget van €32.855,- is beschikbaar voor de gehele gemeente

Middelbaar onderwijs

- Lumpsum financiering. Deze wordt jaarlijks door het Rijk verstrekt en is door de school naar eigen keus in te zetten, o.a. voor cultuur
- CJP Cultuurkaart. Dit biedt scholieren korting bij culturele organisaties en winkels. Op de kaart staat een tegoed van € 5,- per leerling, betaald door het rijk. Dit wordt geactiveerd als de school € 10 per leerling toevoegt.

Gemeente

Subsidie Kunst & Co

Kunst & Co ontvangt van de gemeente subsidie op 3 onderdelen:

1. Voor de instandhouding van de marktplaats (€458.266) en huur (€152.614)

Het gaat hier om het uitvoering geven van de activiteiten zoals benoemd bij 2.1.1. en de daarvoor benodigde inzet van personeel (niet zijnde ZZP-ers) en kosten voor materiaal etc.

2. Voor deelname aan de landelijke regeling Combinatiefunctie Cultuur (€60.145)

Kunst & Co benut dit om coördinerend personeel aan te stellen dat aandacht biedt aan de (talent)ontwikkeling van jeugd op en rond scholen, voor mensen die in armoede leven en voor andere groepen die belemmeringen ervaren bij deelname (bijvoorbeeld vanwege leeftijd, gezondheid of etnische/ sociale achtergrond). Daarnaast kan ze hiermee inzetten op het duurzaam versterken van cultuuraanbieders/vrijwilligersorganisaties. Bijvoorbeeld op het gebied van besturen, vrijwilligers of inclusief en vraaggericht handelen.

3. Voor deelname aan de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit (CmK) (€32.855)

De gemeente Uden is in 2013 gaan deelnemen met dit Rijksprogramma om de kwaliteit van cultuureducatie in het onderwijs te verhogen. Om deel te kunnen nemen moet er lokaal een intermediair worden aangesteld die toeziet op de uitvoering van dit programma, coördineert en scholen hierin ondersteunt. Het programma is niet gericht op (amateur)culturele organisaties. Deelname vereist lokale cofinanciering. Dit bedrag wordt door de provincie gematcht. De middelen die in de marktplaatsgelden van Kunst & Co zitten worden ingezet voor de cofinanciering.

Sjors creatief

Via een boekje en website wordt lokaal cultureel aanbod zichtbaar gemaakt voor basisschoolleerlingen. Het aanbod is laagdrempelig, veelal kosteloos en erop gericht kinderen met diverse activiteiten te laten kennismaken. De gemeente bekostigd de uitrol en betaalt daarvoor jaarlijks €2.250,- .

Subsidieregeling MO/vrijwilligers

Per jeugdlid van een vereniging is er een subsidie van €30,- beschikbaar en per volwassene een bedrag van €13,- per jaar. Het maximale bedrag per jaar is €10.000 per vereniging. In totaal werd er in 2019 €31.289,- subsidie verstrekt.

Minimaregelingen

Voor kinderen (t/m 18 jaar) in minima-gezinnen is er het 'Kindpakket'. Activiteiten op kunst- en cultuurgebied zoals muziekles worden vergoed in samenwerking met het jeugdcultuurfonds. Dit gebeurt voor een maximaal bedrag van €450 per kind per jaar, waardoor zowel de lessen als materialen bekostigd kunnen worden.

Cultuurfonds

Jaarlijks is er €45.000,- beschikbaar om innovatieve activiteiten die de lokale cultuursector versterken financieel te ondersteunen.

Initiatieven binnen- en buitenschools onderwijs

Binnen het onderwijs zijn er diverse partijen actief om cultuureducatie vorm te geven. Er zijn onder meer lokale muziekverenigingen, zoals De Eendracht, die speciale projecten organiseren.

Om de samenwerking tussen de diverse partijen te bevorderen is een aantal jaar geleden de keuze gemaakt om één coördinerende partij aan te stellen, die zorgt voor overzicht en afstemming tussen de betrokkenen. Dit is Kunst & Co. Deze organisatie heeft de afgelopen jaren ingezet op een aantal specifieke programma's:

C-basis

C-basis is het menu waarin de culturele disciplines de rode draad vormen. Elk jaar staan twee disciplines centraal en na acht jaar heeft een leerling alle disciplines ervaren. Het menu wordt samengesteld en uitgevoerd door de vijf grote culturele instellingen in Uden: bibliotheek, poppodium de Pul, theater Markant, Museum Krona en Kunst & Co. Dit gebeurt in samenwerking met vertegenwoordigers uit het Udens basisonderwijs. Voor scholen die dit menu passend willen maken aan het onderwijsprogramma biedt Kunst & Co C-basis op Maat, oftewel C-born.

C-lokaal

Kunst & Co heeft een uitgebreid aanbod van leskisten en uitleenmateriaal. Dit kunnen scholen gebruiken ter ondersteuning of als vervangend lesmateriaal bij een thema dat aan bod komt. Ze kunnen dit materiaal reserveren via een online boekingssysteem. Bijna alle leskisten en materialen zijn kosteloos en worden gebracht en weer opgehaald door Kunst & Co.

KunstKar

Sportaanbod na schooltijd op de Udense schoolpleinen was er al een tijd. Vanaf afgelopen schooljaar (2019-2020) is hieraan ook kunstaanbod toegevoegd. Dit biedt aan kinderen onder begeleiding een laagdrempelige kennismaking met beeldende kunst, drama, dans en muziek. Het doel is dat kinderen hierdoor de smaak te pakken krijgen en bij de vele lokale cultuuraanbieders zich verder gaan ontwikkelen. Deelname is gratis, ook voor kinderen die niet op die specifieke school of BSO zitten. Op de locaties Muzerijk, Klimboom en De Vlonder is één keer per week de Kunstkar gaan rijden. Dit is een gezamenlijk initiatief van Kunst & Co, Kanteel Kinderopvang, Kiem Onderwijs & Opvang en de SAAM-scholen.

De overige buitenschoolse activiteiten gericht op cultuureducatie zijn niet formeel georganiseerd en kiezen voor deelname is aan inwoners zelf, evenals de bekostiging daarvan. Het gaat dan bijvoorbeeld om muzieklessen, waarbij er een keuze gemaakt kan worden uit de diverse lokale aanbieders variërend van muziekverenigingen tot docenten die als ZZP'ers werken. Voor sommige disciplines bestaan uitgebreide raamleerplannen en een diplomeringssysteem, zoals bij de HaFaBra (Harmonie, Fanfare, Brassband). Bij andere disciplines zijn er slechts zeer algemene of zelfs geen richtlijnen, zodat docenten naar eigen

2.1.1. Kunst & Co

Vanuit het gemeentelijke beleid is er op het gebied van cultuureducatie een belangrijke rol weggelegd voor Stichting Kunst & Co. Deze organisatie is in 2016 ontstaan uit een samenvoeging van het voormalige centrum voor de kunsten (muziekschool) en Stichting C. Laatstgenoemde was een organisatie die ruim tien jaar lang heeft bestaan en zorgde voor initiatie en coördinatie van projecten en verbinding tussen vraag (onderwijs) en lokaal aanbod (diverse aanbieders). Zij verzorgde zelf geen lessen, maar vervulde de rol van culturele marktplaats voor lokale partijen en inwoners.

Kunst & Co brengt vanaf 2016, net als haar voorganger Stichting C, vraag en aanbod bij elkaar, met als belangrijkste doelgroepen onderwijs, inwoners, professionele instellingen, amateurverenigingen, docenten- en kunstenaarscollectieven, individuele docenten en erfgoedinstellingen als aanbieders. Daarnaast biedt Kunst & Co ruimte aan de docenten van het voormalige centrum voor de kunsten. Ten behoeve daarvan heeft zij echter vandaag de dag geen gemeentelijke opdracht. De stichting richt zich wel de volgende drie hoofdtaken:

Laagdrempelige kennismaking bevorderen
Het is voor de jeugd niet altijd vanzelfsprekend om in de vrije tijd aan cultuurbeoefening te doen. Het uitgangspunt is echter dat het voor inwoners vanzelfsprekend moet zijn om in contact te komen met kunst en om daarna zelf een keuze te kunnen maken voor eventuele verdieping in de vorm van bijvoorbeeld een lidmaatschap bij een muziekverenigingen. Om de kennismaking te bevorderen vervult Kunst & Co als taken:

- Het aanbieden van laagdrempelig aanbod voor jong en oud in de vorm van de programma's C-Basis en C-lokaal.
- De Creatieve Speelplaats en -werkplaats aanbieden. Dit wordt maandelijks georganiseerd met telkens ander aanbod door verschillende kunstprofessionals. Meedoen is laagdrempelig via een strippenkaart of eenmalige betaling.
- Actief contact maken met nieuwe doelgroepen door in te spelen op vragen van maatschappelijke organisaties.
- Het uitrollen van de Kunstkar met creatief aanbod na school op meerdere locaties zoals basisscholen IKC's.
- Het ontsluiten en kenbaar maken van het lokale culturele aanbod amateurkunst via onder andere een online platform.

Bevorderen van innovatie
Kunst & Co houdt nieuwe ontwikkelingen in de gaten en verbindt zo kunst met techniek, nieuwe media en creatieve technologie om inwoners te laten leren en ontdekken. Specifiek hiervoor heeft ze op haar eigen locatie een fysiek ontdeklab ingericht en werkt ze samen met lokale initiatieven zoals de Maakplaats in Uden. Al steeds meer scholen weten de (digitale en fysieke) weg te vinden naar het Ontdeklab. De ''groowkit" is de basis die onder het ontdeklab ligt. Door te leren denken als een ontwerper, werken kinderen gestructureerd vanuit een vraag naar een oplossing. Op basis van een thema dat in de lessen actueel is, kan een programma worden vormgegeven. Daarnaast kunnen scholen bij Kunst & Co diverse materialen lenen zodat leerkrachten zelfstandig aan de slag kunnen op school. Denk daarbij aan 3D printers en pennen, Virtual Reality brillen en green screens.

Kennisbevordering onder professionals en aanbieders (vanuit CMK-regeling belegd bij Kunst en Co)
Al sinds 2013 zijn een aantal scholen in de gemeente Uden - evenals in de gemeente Landerd - bezig om cultuureducatie een betere plek in het schoolprogramma te geven. Dit doen zij aan de hand van het landelijke programma Cultuureducatie met Kwaliteit (provinciaal bekend als de Cultuur Loper). In schooljaar 2019-2020 namen zo vijf Udense scholen als voorloperschool deel. Elk op hun eigen manier zijn deze scholen bezig met kwaliteitsverbetering van cultuureducatie op hun school. Enkelen doen dit door de verdieping te zoeken, bijvoorbeeld door een kunstdiscipline helemaal uit te werken door de hele school. Anderen steken in op deskundigheidsbevordering van het team van leerkrachten.

Kunst & Co ondersteunt, adviseert en begeleidt de Interne Cultuur Coördinatoren (ICC-ers) die binnen de scholen dit traject vormgeven. Afgelopen jaren is de aandacht gegaan naar binnenschoolse activiteiten, deskundigheid van het team en de relatie met lokale omgeving. Daarnaast organiseert Kunst & Co studiedagen voor leerkrachtenteams. Dit is een inspirerend moment waarin ze kunnen proeven van alle mogelijkheden die er zijn op het gebied van cultuureducatie.

3. Evaluatie van de afgelopen jaren

Toen Stichting C en het Centrum voor de Kunsten overgingen in de nieuwe organisatie Stichting Kunst & Co, werd deze organisatie voor de gemeente dé uitvoerende partij voor cultuureducatie. Sindsdien vervult zij de functie van marktplaats en coördinator. De keuze om deze taak daar neer te leggen is enkele jaren geleden zo gemaakt vanuit de optiek dat de krachten gebundeld moeten worden en dat de aanstelling van één coördinator de partijen uit het culturele veld uitdaagt samen te werken aan toegankelijkheid, diversiteit en kwaliteit van het aanbod. Zo wordt gestimuleerd dat niet iedere aanbieder voor zijn eigen belang strijdt, iets wat in een tijd waarin de cultuurbeoefening onder druk staat door veranderingen in vrijetijdsbesteding en behoeften, van belang wordt geacht.

De afgelopen jaren is ingestoken op het professionaliseren van Kunst & Co als organisatie en opvolger van Stichting C. Op strategisch, tactisch en operationeel niveau zijn stappen gezet om de organisatie op een gedegen wijze te laten draaien, waarbij de voornaamste focus ligt op de coördinerende functie, maar er tevens een goede overgang gecreëerd wordt voor de docenten van het voormalige centrum voor de kunsten. Er is gekeken naar bedrijfsprocessen, overlegstructuren en samenwerkingen. Waar nodig zijn er veranderingen doorgevoerd. Voor Kunst & Co ligt er nu een nieuwe subsidieperiode (2021-2024) voor de deur, waarin er nieuwe beleidsdoelen en prestatieafspraken worden nagestreefd.

De ambitie uit het coalitieakkoord valt samen met de noodzaak om aan stichting Kunst & Co een gedegen opdracht mee te geven voor de komende jaren. Om dit vorm te geven is het van belang een beeld te vormen bij de wijze waarop de diverse activiteiten en projecten op het gebied van cultuureducatie in de praktijk daadwerkelijk ervaren worden. Daarom zijn er gedurende schooljaar 2019-2020 diverse gesprekken gevoerd met zowel ICC-ers uit het basisonderwijs[2] als lokale vertegenwoordigers van het culturele veld[3]. De insteek van deze gesprekken was tweeledig: om de wijze waarop cultuureducatie in de gemeente Uden de afgelopen jaren is ingevuld te evalueren en hieruit lering te nemen voor de toekomst (1) en om toekomstige wensen uit te spreken (2).

3.1. Reacties vanuit het onderwijs

Meerdere Interne Cultuur Coördinatoren (ICC-ers) hebben meegewerkt aan een gesprek over hun ervaringen van de afgelopen jaren. Uit de interviews komt duidelijk naar voren dat het onderwerp cultuureducatie leeft op de scholen in de gemeente. Dat gezegd hebbende kost het hen wel veel extra tijd, waardoor het niet op iedere school veel prioriteit heeft. Daarom is het belangrijk om naast het vak kunstzinnige oriëntatie te zoeken naar integratie van kunst en cultuur in andere vakken, zoals bij wereldoriëntatie of de jaarlijkse schoolthema's die centraal staan.

Er zijn diverse partijen in de gemeente Uden die binnen het onderwijs op dit punt een rol vervullen. Voor de gemeente is Kunst & Co daarbij het aanspreekpunt. Uit de interviews blijkt dat zij veel moeite doet om scholen te ondersteunen. De toegevoegde waarde van deze organisatie wordt door iedere school ervaren. Concrete punten die zeer gewaardeerd worden zijn:

[2] Er zijn interviews gehouden met de ICC-ers van de scholen: IKC Raam, 't Mulderke, De Vlonder, De Klimboom, De Wijde Wereld, De Tandem, Bedir, Kidion/De Vlieger, Aventurijn.

- C-basis en C-lokaal als programma's die ervoor zorgen dat op een laagdrempelige wijze alle kunstdisciplines aan bod komen in alle schooljaren
- De organisatie speelt flexibel in op vragen van de school. Ze stimuleert ICC-ers met creatieve suggesties en toont vindingrijkheid om programma's aan te passen aan de thema's die binnen de school leven.
- Fijn online reserveringssysteem waarin het gewenste aanbod, vb. leskisten, aangegeven kan worden.
- Er is aandacht voor zowel collectieve ondersteuning van de ICC-ers (educatieve middagen voor leerkrachten bij Kunst & Co) als individueel (gesprekken op school, mail, telefoon)
- Het project de KunstKar wordt goed ontvangen en er is behoefte om dit uit te breiden naar andere locaties.

Kortom, de betreffende basisscholen zijn zeer te spreken over de ondersteuning die Kunst & Co biedt op het vlak van cultuureducatie. Er zijn echter ook tips meegegeven voor de toekomst:

- Er vinden regelmatig wisselingen plaats tussen ICC-ers, daarom van belang dat Kunst & Co ondersteunt bij:
  - Directies overtuigen van de toegevoegde waarde van cultuureducatie en een continuïteit van het aanspreekpunt binnen de school
  - Nieuwe ICC-ers aan de hand meenemen en herhaaldelijk informatie blijven verschaffen
- Kritisch blijven op het aanbod en dit blijven vernieuwen, zowel gericht op vakken en periodes per jaar als op thema's, zodat het aansluit bij zowel scholen met nog 'reguliere' programma's als bijvoorbeeld IPC-scholen
- Stimuleren en faciliteren van vakdocenten in de klas
- Bekijken van mogelijkheden om buitenschools aanbod meer te verbinden aan programma's binnen de school: wegwijzer voor ouders en kinderen (aanvullend op Sjors Creatief)

3.2. Reacties vanuit het culturele veld

Met het culturele veld[4] is tijdens een tweetal netwerkbijeenkomsten het onderwerp cultuureducatie besproken. Daarbij lag de focus vooral op het signaleren van toekomstige kansen. Dit is gedaan aan de hand van drie thema's die culturele partijen uit het veld zelf als meest prominent hebben aangemerkt. Onderstaand de voornaamste en meest gedeelde opvattingen:

<u>Thema 1: cultuur in meer klassen brengen</u>

- Belangrijk om scholen goed te informeren over en te betrekken bij het aanbod in het culturele veld op een manier die aansluit bij de eigenheid van de specifieke school.
- Gemeente is de verantwoordelijke partij die moet zorgen voor een 'basisvoorziening' en die bruggenbouwer is tussen onderwijs en het culturele veld. Het wordt aangeraden om ook in de toekomst zorg te blijven dragen voor een centrale coördinatie en een expertisecentrum
- Zet in op gepassioneerde (vakleer)krachten voor de klas, bijvoorbeeld kunstenaars met een uitkering

<u>Thema 2: de beleving in de vrije tijd vergroten</u>

- Het culturele aanbod moet divers en voor iedereen betaalbaar zijn.
- Verenigingen en andere culturele aanbieders mogen uitgedaagd worden om lessen te verzorgen op diverse locaties, zoals de wijkcentra. Het is belangrijk om het aanbod ook qua locatie laagdrempelig te maken.
- Belangrijk dat de verschillende aanbieders breder en op elkaar afgestemd aanbod organiseren: meer kans op succes en bereik groter publiek. Samenwerking opzoeken is belangrijk.

<u>Thema 3: coördinatie en zichtbaarheid versterken</u>

[4] Tijdens deze avonden was een diversiteit aan partijen aanwezig. Van de grote gesubsidieerde instellingen zoals Kunst & Co, de bibliotheek en het theater tot kunstenaars, muziekverenigingen als De Eendracht en commerciële aanbieders als Music Fun.

- Culturele aanbieders moeten nadenken over hoe ze hun aanbod naar de mensen 'thuis' kunnen brengen.
- Culturele kaart sterk neerzetten: lokaal aanbod zichtbaar maken voor inwoners en aanbieders onderling.
- Culturele aanbieders moeten oog hebben voor verschillende doelgroepen, o.a. inwoners met buitenlandse afkomst en een personen met een smalle beurs

Algemeen: oneerlijke concurrentie

Een ander terugkerend onderwerp van gesprek met aanbieders muziekvereniging de Eendracht en muziekschool Music Fun is de subsidiering van Kunst & Co. Daarbij gaat het specifiek om de positie van docenten die als ZZP'ers bij de organisatie aangesteld zijn. Om dit punt goed te kunnen begrijpen is enige achtergrondinformatie nodig.

De aanstelling van ZZP'ers bij Kunst & Co vindt zijn oorsprong in de fusie tussen Stichting C en het voormalige centrum voor de kunsten. De docenten die bij laatstgenoemde waren aangesteld werden onder de nieuwe Stichting Kunst & Co als ZZP'er aangesteld, omdat destijds de politieke wens was om op die manier het diverse aanbod van het centrum voor de kunsten te behouden voor de inwoners. De insteek achter de inzet van ZZP'ers is dat deze professionals zichzelf moeten terugverdienen, middels de lesgelden die zij ontvangen voor hun cursussen en andere activiteiten. Op die manier staan zij op gelijke voet met andere aanbieders in de markt.

Bovengenoemde partijen hebben de afgelopen jaren meermaals deze situatie aangekaart en benoemd als oneerlijke concurrentie. Een voorbeeld daarvan wordt aangedragen door de commerciële muziekschool Music Fun. Zij beschouwt Kunst & Co als een muziekschool en vindt het onrechtvaardig dat zij terug kan vallen op subsidiegelden, terwijl andere partijen in de markt – waaronder zijzelf – dit niet kunnen. Volgens hen kan Kunst & Co zich daardoor gunstiger in de markt prijzen en beter leerlingen aantrekken. Muziekvereniging De Eendracht geeft op haar beurt aan dat zij een groot deel van de lokale jeugd voorziet van cultuureducatie en daarom vindt dat de subsidie die zij ontvangt niet in verhouding is tot het bedrag dat Kunst & Co krijgt. Zij ziet daarom graag een aanvullende bijdrage voor haar structurele kosten, bijvoorbeeld voor de dirigent en muziekinstrumenten.

Dat gezegd hebbende blijkt uit gesprekken en de jaarrekeningen van Kunst & Co, evenals feedback van andere organisaties, dat de situatie genuanceerder is. De organisatie zet erop in dat de ZZP'ers zichzelf volledig moeten bedruipen uit cursusgelden evenals inkomsten uit (commerciële) activiteiten en projecten. De gemeentelijke subsidie wordt ingezet voor de taken die de organisatie heeft als marktplaats en coördinator, om de CmK-regeling uit te voeren en de huur van het pand te bekostigen. Deze docenten kunnen wel gebruik maken van de faciliteiten die Kunst & Co als locatie biedt. Dit aanbod kan echter ook door andere aanbieders in het veld worden gebruikt.
Het uitgangspunt van Kunst & Co is namelijk om alle partijen in de markt een even groot podium te bieden en andere aanbieders te laten profiteren van haar diensten. Een voorbeeld daarvan is de positieve jarenlange samenwerking met harmonie Sint Caecilia in Volkel voor de muziekopleidingen van haar leerlingen. Ze stelt de locatie gratis beschikbaar voor workshops en promotiekanalen van lokale cultuuraanbieders evenals als plek voor de examens van muziekverenigingen en –scholen. Tenslotte heeft Kunst & Co als beleid ingevoerd dat ze zelf geen nieuwe ZZP-ers meer aanstelt bij het vertrek van docenten (sterfhuisconstructie), maar voor aanbod eerst te rade gaat bij docenten in het lokale netwerk en zo zelfstandige kunstdocenten de gelegenheid biedt om korte (en jaar-) cursussen te geven.

Nadat de huidige situatie, inclusief opvattingen over kansen en verbeteringen, waren geïnventariseerd kon er worden gestart met het vormgeven van de nieuwe toekomst. Samen met het culturele veld zijn we gaan verkennen waar we de komende jaren de focus op willen gaan leggen. Met behulp van een tool van het landelijk adviesorgaan voor cultuur, het LKCA, is er gekeken welke

hoofdrichting het beste past bij de insteek op cultuureducatie voor de komende jaren. Daaruit is de zogenaamde 'talentvolle gemeente' gekomen als voorkeur, met het volgende gedachtegoed:

Het stimuleren van talentontwikkeling is het belangrijkste uitgangspunt. Toegankelijkheid en inclusiviteit zijn daarbij essentieel: iedereen krijgt gelijke kansen om zichzelf te ontwikkelen. Geld, sociale achtergrond of de plaats waar iemand opgroeit mogen geen belemmering zijn. De achterliggende gedachte is dat cultuureducatie bijdraagt aan de brede vorming van inwoners en specifiek aan de ontwikkeling van cultural capabilitities: vaardigheden op het gebied van culturele diversiteit, vermogen tot kritisch denken, mediawijsheid en creativiteit. Dit zijn belangrijke vaardigheden in het onderwijs, de arbeidsmarkt en het publieke en sociale leven.

4. De verkenning

De inzichten en gepresenteerde ideeën uit de diverse gesprekken zijn vervolgens ter overweging meegenomen. Er is verkend wat er op dit moment haalbaar is om te realiseren en wat kansen zijn voor de toekomst. Daarbij is er telkens rekening gehouden met de meegegeven kaders:

- Samen met het culturele veld invulling geven aan cultuureducatie
- Binnen de bestaande structuur en middelen nieuwe accenten aanbrengen

Er is gekeken wat er binnen de bestaande structuren van gesubsidieerde instellingen en regelingen aangepast kan worden om de geopperde kansen te benutten en met de ideeën aan de slag te gaan. Daarnaast zijn er twee specifieke, alternatieve denkrichtingen onderzocht:

a. Introductie van een aanvullende subsidieregeling overall kosten verenigingen/gezelschappen

Als gemeente Uden kennen we een subsidie voor vrijwilligersorganisaties. Deze kan ook worden benut door de diverse culturele gezelschappen en verenigingen die we rijk zijn in de gemeente. Zij krijgen jaarlijks op basis van het aantal leden dat ze kennen een subsidie uitgekeerd.

Als gemeente kennen we geen aanvullende subsidies voor deze partijen, zoals voor kosten voor dirigenten of instrumenten. Er zijn gemeenten die een dergelijke regeling wel kennen. Om de gemeente Landerd te noemen:

Deelverordening muziekkorpsen gemeente Landerd

Het jaarlijks subsidie die is samengesteld uit de volgende componenten:

- Een bijdrage variërend van €710,17 t/m €1322,77 voor een vereniging, afhankelijk van het aantal eenheden (enkel harmonie, of ook nog een fanfare en/of drumband)
- Een bijdrage per bespeeld instrument van €61,71
- Een bijdrage per uniform dat in gebruik is van €4,99
- Een bijdrage van 30% in het honorarium van dirigent(en)
- Een bijdrage van 50% in de kosten voor huur van de accommodatie (waarin geoefend wordt)
- Een bijdrage van 30% in de opleidingskosten
- Een bijdrage van €453.78 in de kosten voor deelname aan nationale wedstrijden

Er is gekeken in hoeverre een dergelijke regeling op dit moment geïntroduceerd kan worden in de gemeente Uden. Daarop dient echter negatief geadviseerd te worden, omdat dit niet te realiseren is binnen het kader om binnen de bestaande middelen te blijven. Een dergelijke regeling vraagt duizenden euro's aan extra middelen. Wellicht biedt de toekomstige herindeling met de gemeente Landerd op dit punt wel kansen (zie pagina 16).

b. Persoonlijke bijdrage per kind voor buitenschoolse cultuureducatie

Een andere mogelijkheid is om niet langer de vrijwilligersorganisaties een bijdrage per lid te geven, maar dit uit te breiden naar alle partijen die actief zijn in het culturele veld. Dit geldt dus ook voor commerciële aanbieders. Hierbij wordt er gewerkt met een gemeentelijke subsidie aan de culturele aanbieders, dan wel aan de kinderen zelf via hun ouders en verzorgers. Zij krijgen dan een jaarlijkse bijdrage indien zij kunnen aantonen dat zij leerlingen hebben dan wel leerling zijn.

Er zijn gemeenten die op bovenstaande manier werken of de intentie hebben dit te gaan doen, mede vanuit het gedachtegoed dat dit gelijke kansen biedt tussen alle aanbieders in het veld. Een voorbeeld van een gemeente die een dergelijke regeling voor het muziekonderwijs aan het voorbereiden is, is gemeente Mill – Sint Hubert:

Uitgangspunten subsidiëring muziekonderwijs gemeente Mill – Sint Hubert

Er wordt uitgegaan van een vergoeding van 50% van de leskosten met een maximale vergoeding van €200,- per leerling per jaar. Voor de toeslag voor de muziekverenigingen stellen wij voor een vast bedrag te hanteren van €24.000,- per jaar. Daarnaast zijn nog de volgende uitgangspunten voor een gemeentelijke subsidieregeling voorgesteld:

- De doelgroep van de regeling te bepalen op 6 tot 18 jaar
- De vergoeding te beperken tot 50% van de leskosten met toepassing van een budgetplafond
- De subsidieverlening te laten lopen via de aanbieders, zowel particulier als muziekverenigingen.
- De volgende kwaliteitseisen aan het muziekonderwijs te verbinden:
    - De docent heeft een vakdiploma voor het muziekonderwijs waarin hij doceert of er moet sprake zijn van gebleken geschiktheid
    - De instelling, het bedrijf of de docent dient ingeschreven te staan bij de KvK
    - De docenten dienen tweejaarlijks een recente VOG verklaring te overleggen
    - De lesduur dient minimaal 30 minuten te bedragen.
- De subsidie is niet bedoeld voor muziekopleidingen in het kader van een beroepsopleiding of die via de basisscholen worden gegeven
- De lessen dienen plaats te vinden in de eigen gemeente
- Geldt voor maximaal 1 cursus per leerling per jaar.

Op een dergelijke wijze gaan werken brengt voordelen met zich mee. Zo bevordert het een laagdrempelige deelname en vermindert het de financiële last van ouders. Daartegenover staat dat er op een juiste wijze omgegaan moet worden met de uitwisseling van gegevens indien de subsidie via een aanbieder verloopt (AVG). Dit vraagt dan expliciete toestemming van ouders/verzorgers. Indien laatstgenoemde partij de subsidie ontvangt dan betekent het op haar beurt een extra administratieve last voor de gemeente. Tenslotte hangt er ook een stevig prijskaartje met een dergelijke wijze van subsidiëring samen.[5] Binnen de huidige financiële middelen is dit niet te dekken, tenzij ervoor gekozen wordt om de structurele jaarlijkse subsidie van Kunst & Co te korten aangezien daar de gemeentelijke middelen voor cultuureducatie hoofdzakelijk naartoe gaan. In laatstgenoemde geval zou er dan gekort kunnen worden op de subsidie voor de rol van coördinator en marktplaats, de andere posten kennen namelijk een specifiek doel dat niet ten goede kan komen van een breder veld (o.a. huurkosten). Dit is echter onwenselijke omdat dan de bestaande structuur van professionele organisaties onder druk komt.

Bovenstaande denkrichtingen zijn op dit moment dus niet haalbaar gezien de meegegeven kaders. De volgende stap is daarom om te bezien wat er binnen de bestaande structuren mogelijk is. Daarbij is het gedachtegoed van de 'talentvolle gemeente' vertaald naar een aantal basisvoorwaarden:

- Er zijn culturele ontwikkelkansen voor alle inwoners
- Cultuureducatie is geïntegreerd in het curriculum/aanbod van de school
- Er is een sterke verbinding tussen binnen- en buitenschoolse educatie
- Er is een cultuurrijke leer- en leefomgeving, met een stevige culturele infrastructuur

[5] Bij de gemeente Mill – Sint Hubert met een inwonertal van circa 11.000, komt dit neer op afgerond €54.000,– per jaar.

Als partij die de gemeentelijke subsidie ontvangt met oog op cultuureducatie, is Kunst & Co de partij waarmee veel overleg is gevoerd. Er is gesproken over de focus voor de komende jaren, projecten waar ze zich op willen gaan richten en hoe gevoelens van oneerlijke concurrentie weggenomen kunnen worden. Daarbij werden veel nieuwe focuspunten en mogelijkheden door Kunst & Co zelf aangereikt, vanuit haar opvatting dat ze op de allereerste plaats een coördinerende partij is en geen aanbieder. Daarnaast is er naar de andere partijen in het culturele veld gekeken evenals de gemeente om te kijken wat ieders rol de komende jaren is en moet zijn. Daaruit zijn ook nieuwe aandachtspunten gekomen.

5. De toekomstige weg

Er ligt een nieuwe periode met kansen voor ons. Om het gedachtegoed van de talentvolle gemeente een lokale verankering te geven is het van belang dat alle lokale stakeholders hun aandeel nemen. Voor sommigen is dat de corebusiness en voor anderen een belangrijke nevenactiviteit.

Vanuit het gemeentelijke beleid is en blijft Kunst & Co een belangrijke speler op dit thema. Zij is als spin in het web een drijvende factor voor de goede verankering van cultuureducatie op lokaal niveau. Omdat bij deze organisatie veel kansen liggen wordt in het hier volgende extra veel aandacht gericht op deze organisatie.

5.1. Kunst & Co

Op basis van de gesprekken met ICC-ers en de overall bevindingen van culturele partijen in het veld, is op te maken dat de ervaringen met Kunst & Co als marktplaats en coördinator over het algemeen goed zijn. Kunst & Co heeft aangegeven de komende jaren zich op die wijze in te willen blijven zetten voor cultuureducatie. Daarbij is haar streven om zich te gaan profileren en op te stellen als een platform voor cultuur en creativiteit in de breedste zin en daarmee een stap verder te gaan dan zij deed als marktplaats. Gezien dit voornemen evenals de positieve ervaringen is het wenselijk om Kunst & Co ook voor de periode 2021-2024 de opdracht te geven om als spin in het web te fungeren voor wat betreft de lokale cultuureducatie. Dit valt ook samen met de harmonisatie tot de nieuwe gemeente Maashorst in 2022, aangezien Kunst & Co nu ook de coördinerende taken verzorgd voor de gemeente Landerd. Dit betekent concreet dat de structurele gemeentelijke subsidie die Kunst & Co de afgelopen jaren heeft ontvangen wordt gecontinueerd voor de periode 2021-2024. Daarbij wordt door Kunst & Co de volgende missie nageleefd:

Inwoners van Uden van 1 tot 101 jaar voorzien van een rijke culturele bagage vanuit cultuureducatie. Op deze manier zullen zij creatief zijn, vrij en anders durven denken en culturele uitingen van anderen begrijpen en een volwaardig wereldburger te zijn.

Daarop aansluitend krijgt Kunst & Co de komende jaren de volgende concrete opdrachten mee:

1) Inbedding cultuureducatie in onderwijs

Kunst & Co blijft zich richten op de advisering en begeleiding van de inbedding van cultuureducatie in de leerplannen van het onderwijs. Haar aandacht gaat daarbij zowel uit naar het basis- als het voortgezet onderwijs. Ter ondersteuning van deze taak beheert en coördineert zij de beschikbare subsidie evenals de lokale gelden uit de CmK-regeling en stelt zij zichzelf als doel om het aantal scholen dat profijt heeft van deze regeling uit te breiden. Daarvoor is het belangrijk dat het belang van cultuureducatie voor het onderwijs niet alleen wordt gedragen door ICC-ers en/of docenten, maar ook door de schoolbesturen. Ook hierin is voor Kunst

& Co een belangrijke functie weggelegd. Zij moet het belang van cultuureducatie blijven onderstrepen en met geïnteresseerde scholen meedenken over passende invulling binnen hun leerwijzen en schoolthema's.

In aanvulling hierop heeft Kunst & Co een ambitie voor de komende jaren kenbaar gemaakt. Namelijk om kunstvakdocenten weer een structurele plaats in de school te gaan geven. Ze ziet namelijk dat:

- Kunstvakdocenten een waardevolle toevoeging kunnen zijn met andere competenties die kinderen kunnen inspireren;
- Leerkrachten en directeuren deze meerwaarde (h)erkennen, vooral bovenop het al aanwezig talent binnen het leerkrachtenteam;
- Scholen de verschraling op het gebied van kunst in het lesprogramma terug willen draaien
- Er volop kansen om dit in een groter geheel te zien, namelijk onze eigen 'Circle of talent'

Ze is ervan overtuigd dat door de kunstvakdocenten in het onderwijs te brengen er een solide basis ontstaat voor kennisoverdracht bij de jeugd en een omgeving wordt creëert waar talenten zich kunnen ontwikkelen. Maar dat is niet het enige. Om ruimte te geven aan talentontwikkeling en te zorgen voor een 'leven lang leren', is het belangrijk dat er ook een goede doorstroom is met naschools aanbod, bij verenigingen en professionals. Inspiratie hiervoor is het programma *Circle of Talent*[6] dat in de gemeente Meierijstad is uitgerold en daar mooie resultaten boekt. De komende jaren worden benut om stappen te zetten om de lokale variant van het programma, met de titel *Xpress*, uit te rollen. De CmK-gelden worden ingezet om dit te realiseren.

Circle of Talent

In de sport investeert men al heel lang op een gedreven manier in een ecosysteem van talentontwikkeling. Kinderen en jongeren starten in de breedtesport en stromen via selecties door om uiteindelijk als topsporter het beste uit zichzelf te halen. Vervolgens geven zij als topsporter, trainer, coach en mentor al hun kennis en inspiratie door aan de nieuwe generatie. Daar kan de kunst- en cultuursector veel van leren.

Met de Circle of Talent wordt er voor de kunsten een vergelijkbaar ecosysteem opgezet als in de sport. Dit gebeurt door samen met het onderwijs, het bedrijfsleven, de (gemeentelijke) overheid en kunstonderwijs te investeren. Talent kan zich ontwikkelen van breedtekunst in het onderwijs, via lessen bij culturele aanbieders en talentklassen in de vrije tijd naar topkunst bij de kunstvakopleidingen, om vervolgens als topkunstenaar alle passie, kennis en inspiratie door te geven aan een nieuwe generatie. En als een jong talent uiteindelijk niet kiest om door te groeien naar de topkunst, dan is dat geen verloren investering. Zelfs verre van dat. Je eigen culturele talenten verkennen zorgt voor jongvolwassene met zelfvertrouwen en zelfreflectie, die gewend zijn om te communiceren, samen te werken en ergens naar te streven. Skills die nodig zullen zijn in de toekomst.

De inhoudelijke invulling wordt samen met de school en de kunstprofessional vormgegeven. Uitgangspunten zijn:

- Aanbod van diverse disciplines in carrousel; bijvoorbeeld blokken van een aantal lessen waarin steeds één discipline centraal staat en die is in te passen in de activiteiten/thema's en werkwijze van de school;
- Er is een grote variatie in gebruik van technieken, materialen;
- Er is verdieping mogelijk op een discipline;
- Afnemen ongelijkheid: Ieder kind krijgt de kans om in de basis op dezelfde manier met kunsten in aanraking te komen. Eenmaal gegrepen door de kunsten kan het zijn dat het kind verder verdieping gaat zoeken. Als er dan kinderen zijn, die door de situatie thuis niet in staat zijn om tot die verdieping (bijv. in de vorm van een cursus) te komen, zijn zij in ieder geval wel in beeld om verder geholpen te worden.

De kennismaking met kunst onder schooltijd, kan worden voortgezet na schooltijd. Voor wie zich verder wil gaan ontwikkelen in de richting van de kunsten, kan dat in Uden op heel veel plaatsen doen. Er is veel aanbod op het gebied van muziek, beeldende kunst, drama en dans. Veelal wordt dit aangeboden via (jaar)cursussen. Een prima gelegenheid voor kinderen én volwassen om zich te ontwikkelen en te genieten van wat dit kan brengen.
Soms zijn er kinderen die uitzonderlijk talent hebben. Zij steken boven de groep uit en hebben potentie om als professional aan de slag te gaan. Deze talenten die zich willen voorbereiden op toelating tot de kunstvakopleiding zoals het conservatorium of kunstacademie worden dan ondersteund door extra aandacht in de vorm van masterclasses, portfoliovoorbereiding etc.

<u>Koppeling met lokale culturele omgeving</u>
De koppeling met de lokale omgeving is een belangrijk onderdeel in dit project. Dat betekent dat Udense kunstenaars, muziekverenigingen etc. ook een rol kunnen nemen. Bijvoorbeeld door:

- Talentklassen op te zetten of uit te breiden
- Muziekverenigingen in te zetten in de klas en bij naschoolse projecten als de Kunstkar
- Bandcoaching (bestaand)
- Vakdocenten als 'allrounders' op te leiden om zo een brede inzet te kunnen garanderen richting onderwijs
- Het aanbieden van een podium voor alle kunstdisciplines

[6] http://www.thecircleoftalent.nl/

2) Deskundigheidsbevordering binnen scholen

Kunst & Co blijft zich inzetten om docenten, medewerkers en ICC-ers van zowel scholen als culturele organisaties op diverse manieren te verrijken met kennis en vaardigheden op het gebied van de diverse culturele disciplines. De bestaande samenwerking met PABO's is één van de activiteiten die ze continueren. Aan hen worden opdrachten en stageplaatsen geboden waarbij inhoudelijk wordt ingespeeld op kunstonderwijs. Studenten en docenten leren daarnaast de visie bij een project zoals de Kunstkar, wat het doet met kinderen en leerkrachten en hoe e.e.a. binnen het huidig onderwijs op een passende manier kan worden ingezet

3) Cultureel aanbod bekend maken en versterken

Kunst & Co blijft als taak houden om het brede culturele aanbod bekend te maken onder de inwoners in de gemeente Uden. Dit houdt onder meer in dat ze net als in de afgelopen jaren actief het lokale lesaanbod blijft uitdragen, onder meer via de jaarlijkse cursusboekjes, de gesprekken met scholen en continuering van haar inzet bij de programma's Sjors Creatief (voor kinderen) en Follow Up (voor volwassenen). De focus is dat het complete aanbod goed wordt ontsloten voor alle inwoners en organisaties (zoals scholen), zodat zij een keuze kunnen maken waar zij welk aanbod willen afnemen. De ontwikkeling van een digitale culturele kaart hoort hierbij, evenals het verder uitbreiden van het lesboekje met nieuwe aanbieders. Tevens ligt bij Kunst & Co de taak om richting de partijen in het culturele veld te blijven uitdragen wat zij voor hen kan betekenen vanuit haar rol als coördinator en actief de samenwerking te zoeken, onder meer in relatie tot punt 4 hieronder. Daarnaast krijgt ze als opdracht mee om culturele aanbieders in de gemeente met elkaar in contact te brengen, met als doel van elkaar te leren en elkaars aanbod te versterken. Als gemeente gaan we de komende jaren op een goede samenwerking tussen Kunst & Co en de diverse partijen sturen, door dit te benoemen in prestatieafspraken en bij de subsidieverantwoordingen.

Daarnaast willen we samen met Kunst & Co stimuleren dat inwoners geholpen kunnen worden als zij vanwege financiële redenen niet mee kunnen doen. Kunst & Co blijft daarom een taak houden als relatiebeheerder van het Jeugdfonds Cultuur en partij die de lokale minimaregelingen kent en uitdraagt. Ze is actief met het onder de aandacht brengen van de mogelijkheden bij personen en organisaties die in contact staan met de doelgroep.

4) Gelijke behandeling tussen aanbieders stimuleren

Het is van belang dat Kunst & Co zich als een onafhankelijke aanbieder opstelt ten opzichte van haar eigen activiteiten en die van andere amateurorganisaties en professionele instellingen in het veld. Om die reden blijft er de komende jaren een scherpe focus liggen op een zelfbekostiging van de docenten waar zij mee werken. Ook de sterfhuisconstructie blijft van kracht. Het is van belang dat de onjuiste beeldvorming losgelaten wordt dat Kunst & Co een gesubsidieerde muziekschool is.

Belangrijk daarbij is een transparante werkwijze en daarom wordt er vanaf 2021 ingezet op een gesplitste begroting, waarbij de aanbodkant van Kunst & Co, inclusief alle bijbehorende aspecten, een aparte vermelding krijgen ten opzichte van haar gesubsidieerde activiteiten als coördinator en marktplaats. Daarnaast wordt er binnen de middelen van Kunst & Co ruimte gemaakt om het brede amateurkunstveld in de gemeente

tegemoet te komen. Dat gebeurt nu veelal nog ad hoc bij projecten, maar dat zal, mede door de introductie van *Xpress*, structurele vorm aannemen. Kunst & Co gaat deze ondersteuning die zij kan bieden aan de amateurkunst meer onder de aandacht brengen onder meer bij netwerkbijeenkomsten. Daarop aansluitend is een ambitie van het programma *Xpress* om een instrumentenfonds te introduceren ten behoeve van de amateurkunst. Ook dit zal bekostigd worden binnen de middelen van dat programma. Op die manier wil Kunst & Co zich nog meer profileren als een platform voor cultuur en creativiteit voor alle partijen in de gemeente.

De gemeente ziet toe op bovenstaande. Jaarlijks overlegt Kunst & Co een activiteitenplan, met bijbehorende begroting, aan de gemeente. Daarin zijn de concrete jaaractiviteiten opgenomen en wordt telkens vastgelegd welke stappen er gezet worden om aan de verplichtingen te voldoen. Dit wordt voorgelegd aan de gemeente, onderling besproken in bestuurlijk-ambtelijke overleggen en nader vastgelegd in de gemeentelijke product- en prestatieafspraken

5.2. En daarnaast?

Naast Kunst & Co is er in het lokale culturele veld nog een grote groep andere partijen actief op het gebied van cultuureducatie. Hoewel Kunst & Co voor de gemeente het eerste aanspreekpunt is, wil dat niet zeggen dat zij geen oog heeft voor de toegevoegde waarde van andere culturele instellingen, verenigingen en commerciële aanbieders. Niet overal is echter de rol van, dan wel de mogelijkheid om te sturen, van de gemeente even groot. Hieronder volgt een uiteenzetting van de acties die we voor de komende jaren voor ogen hebben.

<u>Commerciële aanbieders</u>
Binnen de gemeentegrenzen zijn er ook veel commerciële cultuuraanbieders actief. Het gaat dan bijvoorbeeld om docenten die als ZZP-er muziekles verzorgen aan huis of die workshops aanbieden op het gebied van beeldende kunst. De gemeente kan deze partijen maar zeer beperkt ondersteunen. Een financiële ondersteuning in de vorm van een subsidie is onwenselijk met oog op wet- en regelgeving. Hulp kan wel geboden worden in de vorm van kennisoverdracht. Om die reden zijn in het verleden deze partijen ook uitgenodigd om aan te sluiten bij de jaarlijkse netwerkbijeenkomsten cultuur. Dit blijven we in de toekomst doen. Passend daarbij is het voornemen om de diverse culturele projecten en ervaringen in en met het onderwijs als terugkerend onderwerp op de agenda te plaatsen. Naast Kunst & Co zijn er namelijk veel lokale partijen actief op dit gebied. De succesverhalen evenals de opgedane tips en tricks verdienen een platform. De netwerkbijeenkomsten zetten we daarvoor in.

Daarnaast zien we er als gemeente op toe dat Kunst & Co ook voor commerciële partijen haar deuren open heeft staan. Het gaat dan onder meer om de vermelding van deze partijen in programmaboekjes en op online platforms met het aanbod. Ook stimuleren we de organisatie om een bijdrage te leveren aan initiatieven en projecten die vanuit deze partijen aangeboden worden en die ten behoeve komen van het brede culturele veld in de gemeente. Denk daarbij aan ideeën zoals een gelegenheidsorkest. Tevens is Kunst & Co ook voor deze partijen een intermediair richting het onderwijs, die bij leraren kenbaar maakt welk aanbod er is, zowel van commerciële aanbieders als verenigingen.

<u>Gesubsidieerde professionele culturele instellingen</u>

De gemeente Uden kent een aantal gesubsidieerde culturele instellingen. Naast Kunst & Co zijn dit bijvoorbeeld museum Krona en theater Markant (zie pagina 5). Ieder van deze instellingen vervult op dit moment al een neventaak daar waar het gaat om cultuureducatie voor zowel de jeugd als volwassenen. Deze organisaties worden ook de komende jaren gestimuleerd om te blijven zoeken naar passende activiteiten en projecten om inwoners kennis te laten maken met diverse cultuuruitingen. Hierop wordt gestuurd door dit vast te leggen in product- en prestatieafspraken die worden gekoppeld aan de jaarlijkse subsidie. Daarbij worden ze onder meer uitgedaagd om naast hun hoofdlocatie andere plekken in de gemeente te benutten. Denk daarbij onder andere aan een MFA, ontmoetingsplein of zorginstelling. Op die manier wordt cultuur dichter bij inwoners gebracht.

<u>Culturele verenigingen en gezelschappen</u>

De gemeente Uden kent een rijk verenigingsleven, ook waar het cultuur betreft. Om dit te behouden zetten we er als gemeente op in om de subsidiemogelijkheden en andere ondersteuningsopties de komende jaren op z'n minst te behouden. Denk bijvoorbeeld aan de jaarlijkse subsidie voor het aantal leden, mogelijkheid voor huurcompensatie van de panden en het cultuurfonds waardoor jaarlijks vernieuwende lokale initiatieven financiële ondersteuning krijgen.

Er ligt een wens van muziekvereniging De Eendracht om aanvullend daarop nog meer subsidie te ontvangen, bijvoorbeeld een jaarlijkse bijdrage in kosten voor de dirigent en instrumenten. Helaas is dat op dit moment niet mogelijk, willen we binnen het gestelde kader blijven met oog op bestaande structuren en middelen. Wel zijn er andere relevante acties waar we de komende jaren op inzetten ten behoeve van zowel deze als andere amateurorganisaties in het lokale veld:

- We houden er als gemeente zicht op dat Kunst & Co zich aan haar voornemen houdt om structureel middelen uit haar begroting vrij te maken ter ondersteuning van de culturele amateur- organisaties in de gemeente. Tevens sturen we er samen met deze organisatie op dat *Xpress* vorm krijgt evenals het daarin beoogde instrumentenfonds. Dit doen we via prestatieafspraken en in de subsidieverantwoordingen.

- Dat het vaststellen van de subsidie voor Kunst & Co voor de komende vier jaar (2021-2024) een actie uit dit rapport is, wil niet zeggen dat er in de tussentijd niet op andere vlakken ruimte kan ontstaan voor wijzigingen in subsidies en regelingen. De herindeling met de gemeente Landerd (per 1 januari 2022) biedt op dit punt kansen. De bestaande subsidieregelingen in beide gemeenten moeten geharmoniseerd worden. Afhankelijk van de politiek-bestuurlijke en financiële kaders die daarbij worden meegegeven, zijn er wellicht mogelijkheden om het pakket aan ondersteuningsmogelijkheden dat er nu is te verruimen. Dit zou onder meer kunnen betekenen dat er een deelverordening voor muziekkorpsen wordt geïntroduceerd waar ook de partijen uit voormalige gemeente Uden gebruik van kunnen maken.

  Eveneens is er met de herindeling een opening om de bestaande subsidies gericht op het betaalbaar houden van buitenschoolse cultuureducatie opnieuw vorm te geven. Het gaat dan om de subsidie voor vrijwilligersorganisaties. Nu ontvangen enkel verenigingen en amateurgezelschappen dit op basis van het aantal leden. Kinderen die ervoor kiezen om bij een commerciële aanbieder (privé)les te krijgen profiteren daar niet van. Als bestaande structuren en financiën opengebroken worden kan onderzocht worden of een persoonlijke bijdrage per kind, ongeacht waar deze les krijgt, een passende invulling is voor de nieuwe gemeente Maashorst.

Daarnaast blijven we als gemeente ondersteuning bieden aan verenigingen en gezelschappen op het gebied van kennis. Het is voor de toekomst van deze partijen van belang dat ze de zaken goed op orde hebben, onder meer met oog op het leden- en vrijwilligersbestand. Daarbij geldt ook dat zij haar ogen open moet houden voor ontwikkelingen in de samenleving, zodat ze daarop kan inspelen. Dit geldt onder meer voor het aantrekken van nieuwe doelgroepen binnen het ledenbestand. Goed contact en gezamenlijk organiseren van activiteiten met andere locaties zoals het onderwijs en wijkcentra helpt daarbij en zorgt er mede voor dat de vereniging meer bekendheid krijgt onder inwoners.

De verantwoordelijkheid om mee te bewegen met de tijd ligt allereerst bij de verenigingen en gezelschappen zelf. Als gemeente willen we de vrijwilligers achter deze organisaties ondersteunen. Immers, zij regelen het reilen en zeilen in hun eigen tijd, vaak in combinatie met hun reguliere werk. Denkkracht vanuit professionals is geen overbodige luxe. Kunst & Co evenals de gemeente stellen zich daarom op als vraagbank voor deze partijen en sparringpartner die meedenkt over nieuwe initiatieven en die kennis deelt. Dat doen we onder meer door de jaarlijkse netwerkbijeenkomsten te continueren.
Tevens houdt de gemeente haar ogen open voor interessante ontwikkelingen in het veld, onder meer op provinciaal en landelijk niveau en kijkt ze hoe of dit op lokaal niveau interessant is.

6. Tot slot

Met de uitkomsten van dit adviesrapport zetten we ons in om de komende jaren een nog stevigere basis te creëren voor cultuureducatie in de gemeente Uden. Dat doen we als gemeente niet alleen, maar met alle betrokken partijen in het culturele veld. Terugkijkend naar de totstandkoming van dit rapport en de vele interviews, de netwerkbijeenkomsten en de reacties op de conceptversie, weten we dat de betrokkenheid groot is. Dat waarderen we ontzettend. We willen dan ook iedereen die zijn of haar gedachten, ervaringen, ideeën en kritische noten met ons heeft gedeeld ontzettend bedanken.

We zijn ons ervan bewust dat het rapport niet tegemoetkomt aan alle wensen en voorkeuren die zijn geuit. Hoewel alles in overweging is meegenomen, bleek het niet altijd haalbaar te zijn binnen de gestelde kaders. Er is daarom vooral onderzocht wat er wel gerealiseerd kan worden om aan de behoeften tegemoet te komen. Binnen de kaders en binnen onze verantwoordelijkheid als gemeente. Daarnaast hopen we dat de herindeling met de gemeente Landerd de ruimte biedt om de huidige structuren en financiële middelen te verruimen. Op die manier kunnen er in de toekomst nog meer ondersteuningsmogelijkheden ontstaan voor inwoners en culturele instellingen. Voor nu gaan we in ieder geval vol inzetten op het realiseren van de focus- en actiepunten uit dit advies.